

GROV MISTØK GJØRD TÁ EIK GRUNNURIN FÓR

Almenna eftirlitið var ikki í lagi, lógargrundarlagið var ikki í lagi og tað var skeivt at Eik banki og Eik grunnurin høvdu somu nevnd

ÁRNI GREGERSEN

Sjálvt um kanningin av Eik grunninum ikki skuldi fevna um agamál ella um revsirættarlig viðurskipti hjá einstaklingum, so gevur drúgva frágreiðingin frá grein 19-nevndini greið boð uppá, hví grunnurin fór av knóranum.

Í greiðum niðurstøðum vísir nevndin á fleiri mistøk, sum eru gjørd, bæði alment, men eisini í Eik grunninum og Eik banka.

Um virksemið hjá Eik Grunninum 2002-2010 heldur § 19 nevndin

- at Eik Grunnurin í fleiri málum hevur virkað í ósamsvari við vinnugrunnalóggávuna,
- at í fleiri av hesum málum hevur grunsnevndin (= bankanevndin) ikki tikið nóg stór atlit til grunsins áhugamál,
- at Eik Grunnurin hevur útlutað til Eik Banka í ósamsvari við viðtøkurnar og harvið eisini í ósamsvari við lóg um vinnurekandi grunnar,
- at grund er til at halda, at persónar í Eik Banka í veruleikanum hava tikið avgerðir, sum nevndin í Eik Grunninum átti at taka – eisini sjálvt um nevndin fyri Eik Grunnin eftirfylgjandi hevur góðkent hesar avgerðir,
- at tað er brot á viðtøkurnar, at Eik Grunnurin ikki gjørdi konsernrøkskap við bankan,
- at tað var brot á vinnugrunnalógina, at Eik Grunnurin ikki bað um loyvi frá grunnamyndugleikanum, áðrenn hann seldi P/f Eik Banka Føroya allar sínar ognir í desember 2010

Verður hugt nærri at, hvat nevndin sigur, so er vinnugrunnalógin ikki tikin í fullum álvara og nevndin í grunninum hevur ikki havt at littil grunnin, men meira til Eik banka.

Tað vil siga, at tað eru persónar í Eik banka, sum tóku avgerðir grunsins vegna, sum nevndin í grunninum átti at taka. Tað vil ikki siga tað sama sum, at nevndin í grunninum ikki góðtók avgerðirnar, men heldur at nevndin meira blástemplaði avgerðir hjá øðrum.

Fleiri staðir í niðurstøðunum verður lagt afturat, at tað var brot á vinnugrunnalógina at Eik grunnurin ikki gjørdi konsernrøkskap við bankan.

Grunnaeftirlitið

Eftirlitið við vinnurekandi grunn-



Joan Magnus Rasmussen, Fólkaplokkurin, var formaður í kanningarnevndini



Helgi Abramhansen, Sambandsflokkurin, sat í grein 19-nevndini

um var á donskum hondum til 1. januar 2008, tá ið tað var yvirtikið og lagt undir Skráseting Føroya. Tað vil siga, at eftirlitið við Eik grunninum var í Føroyum, tá ið grunnurin fór av knóranum.

Um Grunnaeftirlitið sigur grein 19-nevndin:

- at tað var skeivt, at Skráseting Føroya játtaði umsókn frá Eik Grunninum um at sleppa at veita óavmarkaða trygd fyri Eik Banka fram til 31.12.2013. Nevndin metir, at Skráseting Føroya ikki framdi ta málsviðgerð, ið var neyðug, fyri at taka avgerð um óavmarkaða trygd,
- at óvist er tó, um avgerðin hevði verið øðrvísi, um nøktandi málsviðgerð varð framd í mars 2010, tí myndugleikarnir – Finansiel Stabilitet og Finanstilsynet – ið høvdu neyvt innlit í Eik Banka, boðaðu so seint sum 19. august 2010 føroyskum myndugleikum frá, at tað stóð væl til við Eik Banka,

- at grunnamyndugleikin og skrásetingarmyndugleikin longu beinanvegin áttu at verið varugir við og at átala, at Eik Grunnurin ongantíð gjørdi konsernrøkskap við bankan
- at tað er sera óheppið, at danski grunnamyndugleikin (sum tann føroyski fylgir) ikki fyrr enn í 2009 ger vart við, at sparikassagrunnar í sera stóran mun øll hesi árin hava tulkað sínar heimildir í ósamsvari við lóg um vinnurekandi grunnar,
- at grunnaeftirlitið (dansk fram til 1. januar 2008, og føroyskt eftir hetta), hóast tað ikki er ella var lógarkravt, átti at framt neyvari eftirlit við Eik Grunninum.

Politiska nevndin staðfestir í kanninginini, at Skrásetingin ikki gjørdi sitt arbeiðið til lýtar, tá ið hon játtaði Eik grunninum at sleppa at veita Eik banka óavmarkaða trygd.

Hinvegin sigur nevndin eisini, at sjálvt um Skrásetingin hevði havt



Kristina Háfoss, Tjóðveldi, sat í grein 19-nevndini



Jóhan Dahl, landsstýrismaður við vinnumálum, gjørdi uppskotið um kanningarnevndina

eina nøktandi mäsviðgerð, so er ikki vist, at komið hevði verið til aðra avgerð, tí bæði donsku eftirlitini – Finansiel Stabilitet og Finanstilsynet – so seint sum 19. avgúst 2010 søgdu føroysku myndugleikunum, at tað stóð væl til í Eik banka.

Føroyski grunnamyndugleikin arbeiði í stóran mun eftir donskum leisti, men tað var ikki fyrr enn í 2009, at gjørt var vart við, at sparikassagrunnar ikki fylgdu lógini um vinnurekandi grunnar.

Lógin var ikki nóg góð og greið

Í stuttum heldur nevndin, at hvørki arbeiðið hjá eftirlitinum ella Eik grunninum var nøktandi, men samstundis vísir nevndin á, at lógargrundarlagið var ógreitt og inkosekvent.

Nevndin sigur:

- at lógarreglurnar um umskipan av sparikassum til bankar vóru ógreiðar og sampakkaðu illa við

lóg um vinnurekandi grunnar,

- at lógarreglurnar um umskipan av sparikassum til bankar hava ikki verið nøktandi, tí tveir heilt ólíkir tulkingarmøguleikar hava verið fyri grunnaleistin, sum er grundarlagið undir samstarvi millum grunn og banka,
- at tað var eitt stórt og avgerandi mistak, at nevndin í banka-partafelagnum skuldu velja meirilutan í grunsnevndini sínámillum,
- at tað var ein vansi, at skrásetingarmyndugleikin og grunnamyndugleikin fram til 2008 vóru í hvør sínum landi,
- at tað er ein vansi at eftirlitini við banka og tilhoyrandi sparikassagrunni eru undir ymskum myndugleikum og í ymsum londum,
- at bankar og sparikassagrunnar áttu at verið undir somu lóg og undir sama eftirliti,
- at eftirlitið við vinnurekandi grunninum eigur at verða neyvari ásett, styrkt og skipað, og ikki einans at vera eitt legalitetseftirlit,
- at eisini ikki-vinnurekandi grunnar eiga at verða skipaðir við lóg

Mest avgerandi niðurstøðan í hesum partinum er helst, at sjálvandi skulu bankar og sparikassagrunnar at vera undir somu lóg og undir sama eftirlitið.

Atfinningar

Grein 19-nevndin, sum Løgtingið setti at kanna málið, hevur givið eina drúgva frágreiðing út í vikuni viðgjørði Løgtingið frágreiðingina.

Samanumtikið tók Løgtingið væl ímóttir frágreiðingini, men tikið var eisini í egnan barm.

Fleiri tingfolk nevndu, at hetta undir ongum umstøðum má koma fyri aftur.

Eisini var funnist at donskum myndugleikum, sum ikki vildu keva grein 19-nevndini fult innlit í samskipti, sum hevur veirð um tað sum hendi í 2010.

-Eg haldi, at her er talan um eina gølu og eina arrogansu, sum vit ikki kunnu liva við, sigur Bjørt Samuelsen, Tjóðveldi og fyrrverandi landsstýriskvinna við vinnumálum.

– Men eisini her mugu vit taka í egnan barm og spyrja okkum sjálvi, hvussu tað ber til, at vit hava funnið okkum í hesum í so mong ár. Sjálvandi skulu vit hava fult innlit, tá ið tað snýr seg um føroysk viðurskipti, heldur hon.